

розвиток та координує діяльність відповідно до змін зовнішнього оточення та кон'юнктури ринку.

На сьогодні більшість вітчизняних підприємств, які планують довго і успішно працювати на внутрішньому та зовнішньому ринках повинні сформувати ефективні системи управління якістю, які б, в першу чергу, були орієнтовані на споживача.

Ольга БОГУЦЬКА, Ярослав БРЮХОВЕЦЬКИЙ
Інститут економіки промисловості НАН України

РОЛЬ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ З ВИСОКОЮ ДОДАНОЮ ВАРТІСТЮ

Відновлення економічного зростання та реалізація стратегічного курсу України на європейську інтеграцію вимагає вирішення проблеми виробництва конкурентоспроможної високотехнологічної продукції з високою доданою вартістю, яке забезпечується формуванням нової інфраструктури більш високого рівня технологічного укладу. Це потребує розвитку підприємств галузей, у яких здійснюється виробництво високотехнологічної продукції, зокрема, підприємств промисловості.

Стан підприємств промисловості України стабільно погіршується. Так, індекс промислової продукції у 2015 р. до 2014 р. становив 87,0 % (у 2010 р. – 111,2 %, у 2011 р. – 108,0 %, у 2012 р. – 99,3 %, у 2013 р. – 95,7 %, у 2014 р. – 89,9 % до відповідного року). Кількість підприємств промисловості за останні п'ять років знизилась більш ніж на 10 %. Кількість інноваційно-активних підприємств склала 16,1 % від загальної кількості промислових підприємств України на початок 2015 р. (у 2012 р. – 17,4 %, у 2013 р. – 16,8 %). Обсяг реалізованої інноваційної продукції знизився з 5,9 % від загального обсягу промислової продукції у 2008 р. до 2,5 % і склав у 2014 р. 25,7 млрд. грн. Обсяг витрат на інноваційну діяльність скоротився з 11994,2 млн. грн. у 2008 р. до 7695,9 млн. грн. у 2014 р. [6].

Експорт високотехнологічної промислової продукції в Україні у останні роки не перевищує рівня 5 % від загального обсягу експорту. Так, за перше півріччя 2015 р. 74,4% в його структурі склали продтовари та сировина для їх виробництва, мінеральні продукти, чорні й кольорові метали та вироби. Продукція з високою часткою доданої вартості за групою «Машини, устаткування, транспортні засоби та прилади», що в останні роки експортувалася в значних обсягах (55-58% товарного експорту України) на російський ринок, на європейському ринку, здебільшого, є неконкурентоспроможною [1]. Для нарощування обсягів та поліпшення структури українського експорту в напрямі збільшення в ньому питомої ваги високотехнологічних товарів необхідним є розвиток виробництва продукції з високою доданою вартістю та високим ступенем обробки, що потребує активізації підприємств, які здійснюють виробництво високотехнологічної продукції, зокрема, підприємств промисловості.

Ключовим напрямом активізації промислових підприємств у підвищенні виробництва наукоємної продукції з високою доданою вартістю та високим рівнем обробки, що формується під впливом прискореного розвитку науково-технічного прогресу, впровадження у виробництво інновацій та наукоємних технологій, є його інтелектуалізація, що потребує розширення сфери використання інтелектуального капіталу промислового підприємства.

У науці і практиці немає єдиного підходу до визначення поняття інтелектуалізації промислових підприємств. Результати дослідження дозволили згрупувати підходи українських та зарубіжних дослідників, що зводяться до визначення інтелектуалізації праці, інтелектуалізації суспільства, інтелектуалізації економіки, інтелектуалізації виробництва та інтелектуалізації підприємств. Й.С. Ситник [2] розглядає інтелектуалізацію як цілеспрямований процес радикального розширення масштабів і покращення використання

знань, підвищення творчих можливостей соціальних систем усіх видів і рівнів, придбання економікою нових якостей на засадах інтелектуальної праці, інформаційних технологій, оптимального використання інтелекту кожної особистості. А. Василик [3] визначає інтелектуалізацію виробництва як процес насичення виробництва високими, критичними, наукоємними, інформаційними технологіями та працівниками, зайнятими переважно творчою інтелектуальною працею. С. Вовканич [4] стверджує, що в основі інтелектуалізації виробництва завжди лежить інформація, знання, що пов'язані з впровадженням справжніх загальнодержавних нововведень – економічних, соціальних, екологічних, технологічних, безпекових, а не лише регіонально-політичних. Таким чином в основі інтелектуалізації підприємства лежать знання і інтелектуальний капітал, які можуть бути перетворені у новітні технології, нові товари і бізнес-моделі.

Проте Україна втрачає свій інтелектуальний капітал. В період з 2004 по 2015 р. кількість працездатного населення скоротилася на 11 млн. чол. У структурі вітчизняної вищої освіти всього 0,6% займають фахівці інноваційного класу, що далеко не відповідає потребам розвитку економіки [6]. Треба підвищити цей показник удвічі, після чого, на думку В.М. Гейця [5], можна говорити про перехід до шостого і навіть сьомого технологічного укладу.

Інтелектуалізація виробництва на промисловому підприємстві є передумовою формування якісно нової системи соціально-економічних відносин, що забезпечує ефективну реалізацію інтелектуального потенціалу та сприяє виробництву високотехнологічної конкурентоспроможної продукції з високою доданою впертістю, підвищенню рівня конкурентоспроможності промислових підприємств та країни в цілому на світових ринках.

Література:

1. Богдан Т. Чи є ризики від вільної торгівлі України з ЄС [Електронний ресурс] / Т. Богдан. - Режим доступу: http://economics.lb.ua/state/2015/10/08/318058_chi_ie_riziki_vid_vilnoi_torgivli.html
2. Ситник Й. С. Інтелектуалізація процесу менеджменту інноваційних підприємств / Й. С. Ситник // Управління інноваційним процесом в Україні: проблеми комерціалізації науково-технічних розробок: тези доповідей IV Міжнародної науково-практичної відеоконференції, Львів, 23–24 травня 2012 р. / Національний університет «Львівська політехніка» та ін. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. – С. 208–209.
3. Василик А. Об'єктивні передумови та напрями інтелектуалізації праці в Україні / А. Василик // Україна: аспекти праці. – 2007. - №7. – С. 48-51.
4. Вовканич С. Аксіологічний підхід до процесів модернізації промислового потенціалу в системі сучасних складових Української Національної ідеї [Електронний ресурс] / С. Вовканич, С. Шульц // Світогляд. – 2011. - № 4. - С. 20-31.
5. Круглий стіл: 2025 рік: Нові демографічні виклики для України // Економіст. – 2011. – № 1. – С. 1-2.
6. <http://www.ukrstat.gov.ua>

Тетяна БОРИСОВА

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПРОГНОЗУВАННЯ ЗМІНИ ВЕЛИЧИНИ СОЦІАЛЬНОГО ЕФЕКТУ НЕКОМЕРЦІЙНИХ СУБ'ЄКТІВ ЗАЛЕЖНО ВІД ЧИННИКІВ МАРКЕТИНГУ

Результативність соціальної діяльності некомерційних суб'єктів, як і будь-якої іншої діяльності, може бути формалізована за допомогою функціональних та статистичних залежностей. Оскільки на величину соціального ефекту НКС водночас впливають безліч факторів, які і визначають результативність його діяльності, то з метою формування адекватних поточних, оперативних і стратегічних управлінських рішень виникає потреба кількісно вимірювати об'єктивно існуючі взаємозв'язки і взаємовпливи шляхом оцінювання цієї характеристики.

На нашу думку, таке оцінювання варто здійснювати за допомогою багатфакторної лінійної моделі, при цьому результативною ознакою буде рівень соціального ефекту, а серед факторних ознак, які здійснюють на неї вплив, важливе місце належить чинникам